

Openbaar Lichaam Sint Eustatius
Government Guesthouse
Fort Oranjestraat 7
Tel. 599 3182552
gosssec@statiagov.com

OPENBAAR LICHAAM
BONAIRE

Openbaar Lichaam Bonaire
Bestuurskantoor
Plaza Reina Wilhelmina I, Kralendijk
Tel. +599 717 5330
postenarchief@bonairegov.com

Openbaar Lichaam Saba
Power Street 1, The Bottom
Saba, Caribisch Nederland
Tel. 599 416 3111 3312 3313
BC.Saba@sabagov.nl

Aan: het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

t.a.v. Staatssecretaris T. van Ark

Email: |

CC:

Uw nummer (brief): 2019-0000097890

Uw brief van: 2 augustus 2019

Ons nummer: 2019010300 (Bonaire) (St. Eustatius) 541/19 (Saba) 677/19

Onderwerp: Reactie op voortgangsrapportage ijkpunt bestaanszekerheid Caribisch Nederland

Bonaire / St Eustatius / Saba, 16 September 2019

Geachte mevrouw van Ark,

Op 27 mei j.l. heeft u op St. Eustatius de voortgang gepresenteerd rond een ijkpunt sociaal minimum in Caribisch Nederland. Die presentatie is goed ontvangen door de eilanden. Deze brief blikt kort terug op onze bijeenkomst en bevat een reactie op de door u verzonden kamerbrief.

Armoedebestrijding Caribisch Nederland staat nu duidelijk op de agenda. Het kabinet zet stappen om de armoede op de eilanden aan te pakken en we zien concrete maatregelen die betekenisvol zijn. Uw eigen ministerie introduceerde verschillende verhogingen en daarbij is aangegeven dat er nog meer volgen. Het ministerie van BZK zet veel in gang in de woningmarkt. Deze investeringen in het aantal sociale huurwoningen en in de kosten van het huren zullen merkbare effecten hebben op de kosten van het levensonderhoud. Na het regioplan onderzoek vorig jaar, volgde een kabinetsstandpunt en nu ligt er een voortgangsrapportage. U kiest daarbij een werkwijze die ons aanspreekt; samen met vertegenwoordigers van de eilanden en in gesprek met onze bevolking. In Den Haag trekt u samen op met de coördinerende staatssecretaris van het ministerie van BZK, richting de andere ministeries. Zoals we eerder hebben aangegeven zijn we positief over dit geheel.

Tijdens de presentatie op St. Eustatius hebben we een eerste reactie gegeven. Daarbij hebben we afgesproken nog uitgebreider te reageren in een gezamenlijke brief. We vroegen toen aandacht voor een

aantal zaken: 1) Het duurzaam borgen van de werkwijze om de armoedekloof te dichten. Een solide en voortdurende aanpak is belangrijk. 2) Aandacht voor specifieke doelgroepen zoals ouderen en de groep werkende armen die ondanks meerdere baantjes niet rondkomt. 3) En we hebben het gehad over verschillende kosten die het leven duur maken waaronder connectiviteit tussen de eilanden en de water-, elektriciteits- en telecom rekeningen. Kostendekking en betaalbaarheid staan op gespannen voet met elkaar in onze kleine gemeenschappen. Dit zijn onderwerpen waar andere ministeries verantwoordelijk voor zijn.

Maar bovenal; we spraken onze steun uit, we investeren graag in een stevige voortzetting en verdere uitbreiding van onze samenwerking. Onze reactie op de voortgangsrapportage bevat twee kernen; een rond het sociaal minimum zoals in de voortgangsrapportage opgenomen en de andere heeft betrekking op het werk dat op het bord van verschillende ministeries ligt.

Allereerst het sociaal minimum. Voor verschillende doelgroepen zijn richtbedragen als punten op de horizon neergezet (ook zie bijlage). Deze punten op de horizon wijken af van de bedragen zoals opgenomen in het regioplan rapport. Hierin zijn de huidige kosten van het levensonderhoud van verschillende doelgroepen opgenomen. Dat zijn bedragen die we herkennen uit het dagelijks leven en dit zijn de bedragen die, zoals u ook constateert, omlaag moeten. Dat kan alleen door maatregelen van verschillende ministeries.

We onderschrijven het toekomstperspectief van op termijn lagere richtbedragen voor de ijkpunten zoals opgenomen in het regioplan rapport. Maar om daar te komen moet nog erg veel gebeuren. Daar zitten nog te veel onzekerheden in; gaat het echt gebeuren, met welk tijdpad en hoe groot en merkbaar zijn de werkelijke effecten. Vanwege het vele werk dat nog verzet moet worden en de onzekerheden hierbij is het voor ons te moeilijk om nu al de lagere ijkpunten als gegeven te beschouwen. We richten ons nu op de regioplan bedragen die een goed beeld geven van de actuele situatie. De eilandsraad van Saba heeft die opdracht aan het Bestuurscollege meegegeven en de eilandsraad van Bonaire heeft hierover een motie aangenomen (d.d. 3 september 2019). Beide eilandsraden gaan uit van de regioplan bedragen, met uitsluiting van de ondergrens. Hun boodschap is dat realisatie van de lagere ijkpunten van het ministerie nu nog te onzeker is en ze nu al hanteren als beleidsnorm voor bestaansminima is te ver af van de dagelijkse situatie van te hoge kosten van het levensonderhoud. Daarbij geven de eilandsraden aan dat de regioplan bedragen regelmatig herijkt zouden moeten worden afhankelijk van de resultaten van de gezamenlijke inzet van kabinet en eilanden. Tot slot is de oproep van onze eilandsraden om de regioplan bedragen regelmatig, tenminste jaarlijks, te indexeren onder andere met de inflatiecijfers van het CBS.

Er ligt een grote opgave om de armoedekloof te dichten door enerzijds de inkomsten te verhogen en de kosten te verlagen. Dit brengt ons direct bij ons tweede punt; er ligt veel werk bij verschillende ministeries. Zoals we al op St. Eustatius aangaven is het omlaag brengen van de hoge kosten van het levensonderhoud en de kosten van het ondernemen van groot belang. We hebben het dan onder andere over de kosten van connectiviteit tussen de eilanden, de water-, elektriciteit-, en telecom kosten. Wanneer dat gebeurt komen de inkomsten en de uitgaven van individuele huishoudens meer met elkaar in balans. Dit is de gewenste beweging zoals beschreven in de voortgangsrapportage. Het ministerie van SZW heeft al verschillende maatregelen ingevoerd die inkomstenverhogend werken waarbij is aangegeven dat er meer volgen. Het ministerie van BZK is bezig met de huren en de sociale woningvoorraad. Maar hiermee zijn we er nog niet, er ligt nog steeds een erg grote opgave om het armoedevraagstuk goed op te lossen.

Wij, de eilanden gaan door met hetgeen wij kunnen en moeten doen. Onder andere de verdere ontwikkeling van landbouw, het voeren van prijsvergelijkingen en het treffen van maatregelen in het sociale domein die aanvullend zijn op de armoedebestrijdingsinstrumenten van het ministerie van SZW. Maar ook de doorontwikkeling van de ambtelijke organisaties en de uitvoering van verschillende convenanten tussen het rijk en de openbare lichamen hoort daarbij. Er is veel in beweging, de richting is goed. Nu komt het erop aan dat alle ministeries gerichte maatregelen invoeren die resulteren in het dichten van de armoedekloof. Armoedebestrijding is alleen mogelijk met de brede inzet en integrale aanpak van ministeries, openbare lichamen en anderen. U heeft daarbij onze volle steun.

We zien uit naar uw reactie en hopen u binnenkort weer te spreken, hier in het Caribisch gebied of in Den Haag.

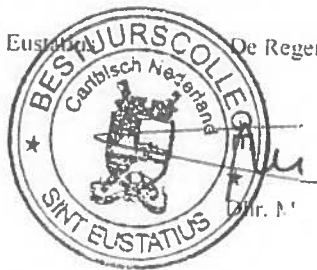
Hoogachtend,

De Eilandsecretaris van Bonaire

De Gezaghebber van Bonaire

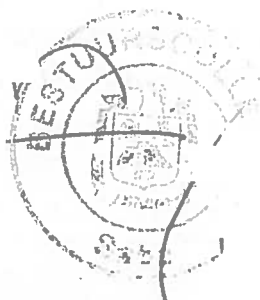
De wnd. Eilandsecretaris van Sint Eustatius

De Regeringscommissaris van Sint Eustatius

De Eilandsecretaris van Saba

De Gezaghebber van Saba

Bijlage bij: reactie op voortgangsrapportage ijkpunt bestaanszekerheid Caribisch Nederland

Hierna bespreken wij de brief aan de Tweede Kamer (referentie 2019-0000097890) en de bijlage die hierbij hoort. We doen dit langs de lijnen van de voortgangsrapportage.

Terugblik

We zijn het met uw constatering eens dat, om tot een sociaal minimum te komen, de kosten van het levensonderhoud en de inkomens van onze inwoners met elkaar in balans moeten worden gebracht.

De initiatieven van verschillende ministeries geven inderdaad belangrijke impulsen aan onze eilanden. De ministeries zijn actief, zowel met structurele als met incidentele bijdragen. De voortgangsrapportage licht dat goed toe. Er wordt flink geïnvesteerd in fysieke-, sociale-, veiligheid- en openbaar bestuur vraagstukken. Het ministerie van SZW introduceerde al structurele maatregelen zoals een verhoging van het wettelijk minimumloon en de uitkeringen, een verhoging van de toeslag voor volledig en duurzaam ongeschikten in de onderstand, een verhoging van de kinderbijslag en de introductie van een toeslag voor alleenstaande AOV-gerechtigden via de onderstand. Dit zijn stappen in de goede richting en we hebben begrepen dat er meer volgen zodat de bedragen dichterbij de daadwerkelijke kosten komen.

We vragen aan alle ministeries om verdergaande structurele verbeter maatregelen in te voeren. Maatregelen die de hoge kosten van connectiviteit, water, elektriciteit, telecommunicatie omlaag brengen.

Een ijkpunt voor het sociaal minimum

In de voortgangsrapportage is bepaald wat een minimaal inkomensniveau is, passend bij de sociaal economische situatie en de ligging van de drie eilanden, en wat een redelijk niveau is voor de basale uitgaven voor de inwoners. Op basis daarvan zijn ijkpunten bepaald voor verschillende doelgroepen.

Tabel 1. Kosten levensonderhoud per maand (\$) regioplan vergeleken met ijkpunt ministerie SZW.

	Alleenstaande		Paar met kind		Paar	
	Regioplan	SZW	Regioplan	SZW	Regioplan	SZW
	Kosten levensonderhoud	Ijkpunt sociaal minimum	Kosten levensonderhoud	Ijkpunt sociaal minimum	Kosten levensonderhoud	Ijkpunt sociaal minimum
Bonaire	1.350	945	2.220	1.598	1.840	1.328
St. Eustatius	1.430	1.056	2.228	1.764	1.900	1.454
Saba	1.540	1.077	2.500	1.869	2.060	1.519

Bron: Onderzoek ijkpunt bestaanszekerheid Caribisch Nederland (2018), pagina 67. Voortgangsrapportage ijkpunt bestaanszekerheid Caribisch Nederland (2019), pagina 4 en de bijlage bij dit rapport, pagina 12.

Regioplan heeft ook becijferd dat op Bonaire 43%, Statia 39% en Saba 43% van de huishoudens een inkomen heeft tot 90% van het maandelijks gemiddeld benodigd budget (regioplan, pagina 67).

De ijkpunten in de voortgangsrapportage van SZW wijken af van wat regioplan berekend heeft omdat de kosten voor wonen en kinderopvang lager worden geraamd dan de huidige werkelijke kosten. Dit als gevolg van toekomstige effecten van kabinetsmaatregelen. Er komt een (ver)huurders subsidie voor wonen, de sociale woningbouw voorraad wordt uitgebreid en in het kader van BES(t)4 kids zullen ouders minder gaan betalen aan kinderopvang. Dit zijn mooie, betekenisvolle maatregelen die helpen het verschil te maken. Wanneer deze positieve effecten zichtbaar zijn is nog niet bekend.

Ook wordt aangegeven in de voortgangsrapportage dat de onderstand op termijn verder naar het ijkpunt voor het sociaal minimum zou moeten groeien waarbij de mogelijkheid bestaat om te kunnen bijverdienen tot aan het wettelijk minimum loon (WML), immers werk moet lonen. Het WML moet boven het IJkpunt voor het sociaal minimum komen te liggen en het WML wordt jaarlijks gemonitord en bijgesteld. We ondersteunen dit van harte.

Er is voor ons onduidelijkheid rond sociale participatie en ontspanning. De kosten zijn nu niet opgenomen in het ijkpunt van SZW terwijl dat in het regioplan rapport wel het geval is. We gaan ervan uit dat het ministerie sociale participatie en ontspanning belangrijk vindt en we zijn benieuwd op welke wijze men dit wenst te stimuleren.

Kabinetsbrede resultaatverplichting

Inkomenskant

We onderschrijven het geschetste perspectief waarbij de onderstand op termijn naar het sociaal minimum groeit waarbij er een prikkel is om te werken omdat het wettelijk minimum loon (WML) boven het sociaal minimum ligt. Het is een goede stap van het kabinet om met ingang van 1 januari a.s. het WML op de eilanden te verhogen bovenop de inflatiecorrectie. Iets dat ook echt nodig is gezien de geringe omvang van het WML. Het is de vraag of deze verhoging voldoende is om erop vooruit te gaan gezien de werkelijke prijsstijgingen van de vaste lasten.

Wat betreft de andere punten ten aanzien van de inkomenskant het volgende:

Het kabinet gaat onderzoeken of en zo ja hoeveel het minimumloon na 2020 beleidsmatig meer kan stijgen dan de consumentenprijsindex. Het gaat hierbij vooral om het tempo en de ruimte rond een stijging van het WML in relatie tot de draagkracht van de economie. We vragen u om ons hierbij te betrekken.

Per 1 januari 2020 komt er een toeslag voor alleenstaande AOV-gerechtigden via de onderstand. Vanwege de beperkende voorwaarden in de onderstand komt per 1 januari 2020 naar verwachting slechts een handjevol alleenstaande bejaarden hiervoor in aanmerking. Daarin speelt mee dat veel ouderen gespaard hebben voor extra (onvoorziene) uitgaven. Echter, het spaargeld boven een bepaald bedrag moet eerst worden opgemaakt alvorens men voor de toeslag in aanmerking komt. We zijn bang dat veel ouderen buiten de boot zullen vallen vanwege de lage spaargeld grens. Ons inziens zouden er zo min mogelijk beperkende maatregelen moeten gelden omdat bekend is dat de huidige AOV niet toereikend is voor een acceptabele levensstandaard voor onze ouderen. De toeslag voor alleenstaande AOV-ers zou moeten overeenkomen met de werkelijke uitgaven van ouderen (een verhoging van de AOV van allen die verder geen aanvullende voorzieningen hebben zoals een pensioen).

Het is een mooie stap dat de kinderbijslag wordt verhoogd met ongeveer \$ 20 per maand. We hopen dat het perspectief is dat de uiteindelijke hoogte van de kinderbijslag meer overeenkomt met de werkelijke kosten van levensonderhoud voor kinderen.

Per 1 januari 2020 wordt de toeslag voor volledig en duurzaam arbeidsongeschikten in de onderstand verhoogd. De hoogte van de toeslag is nog niet bekend. We hopen dat de toeslag meer overeenkomt met de werkelijke dagelijkse kosten waar zij zich mee geconfronteerd zien.

Tot slot enkele opmerkingen over het bereik van de maatregelen. RCN SZW/het ministerie van SZW en de openbare lichamen doen al veel om zoveel als mogelijk mensen te bereiken. De 'erop af' werkhouding, het 'outreaching' werken is hierbij erg belangrijk en er worden al flinke stappen gezet. Onze organisaties kunnen nog intensiever samenwerken ten behoeve van de klanten. Hierbij is ook aandacht nodig voor uitzonderingsgevallen die nu tussen wal- en schip vallen. Daar moeten oplossingen voor te vinden zijn binnen de bestaande wet- en regelgeving. Het is onze gezamenlijke opgave om de ministerie- en de eilandelijke armoede bestrijdingsinstrumenten ten volle in te zetten. We gaan graag in gesprek met RCN SZW welke aanvullende stappen mogelijk zijn.

In de nieuwe voortgangsrapportage over het sociaal minimum zou naast beleid ook andere informatie moeten worden opgenomen; gebeurt nu daadwerkelijk wat het streven is, gaan de mensen erop vooruit? Hoeveel mensen profiteren van de kabinetsmaatregelen (inkomsten en uitgaven). Kortom: slagen we erin om mensen daadwerkelijk uit de armoede te krijgen.

Kostenkant

Dat het kabinet al enkele gerichte maatregelen invoert die moeten leiden tot kostenverlaging is uitstekend. We kunnen niet genoeg benadrukken hoe belangrijk het is om daar aanvullende en betekenisvolle stappen in te zetten. Onze oproep is dat ministeries gerichte maatregelen aankondigen die leiden tot een kostenverlaging van de connectiviteit-, water, energie- en telecommunicatie prijzen. We zien en horen de urgentie hiervan bij onze bevolking.

Het ministerie van EZK kondigt een aantal maatregelen aan met als doel om een betrouwbare, duurzame en betaalbare energievoorziening te realiseren. Enkele maatregelen zijn; samen met BZK mogelijkheid in kaart brengen van leningen voor investeringen in duurzame energie, het mogelijk maken van op termijn sturen op tarieven voor data (internet), onderzoek naar de kostenopbouw van de elektriciteitsrekening en maatregelen voor doelmatigere dienstverlening.

We kunnen nog onvoldoende inschatten wat de impact is van deze maatregelen. De praktijk is dat de huidige elektriciteitssubsidie wordt ingezet voor een verlaging van de tarieven. Desondanks zijn de tarieven hoog. Zoals eerder aangegeven verhoudt kostendekking zich slecht tot betaalbaarheid op de eilanden. We hebben er zorgen over wanneer de tarieven hoger worden voor de grootverbruikers (supermarkten, hotels, restaurants). Zij zullen dit afwentelen op de producten en diensten waardoor bewoners en toeristen uiteindelijk duurder uit zijn. En we vragen aandacht voor het voornemen dat investeringen in duurzame energie alleen mogelijk zijn via leningen. De begrotingen van de openbare lichamen zijn al beperkt en leningen zetten de begrotingen meer onder druk. We reageren nog apart op de consultatie van de nieuwe Wet elektriciteit en drinkwater BES.

Het is al langere tijd bekend dat de telecom kosten (data, internet) hoog zijn. Een analyse van de Autoriteit Consument en Markt (ACM) heeft uitgewezen dat de lokale telecombedrijven geen overdreven winsten maken en dat er geen grote kostenbesparingen mogelijk zijn. Dat komt door de combinatie van relatief hoge aanlegkosten en schaal nadelen (kleine populatie) waardoor de vaste lasten over een beperkt aantal aansluitingen wordt verdeeld. Om een concreet voorbeeld te noemen; in Europees Nederland betaalt men gemiddeld 1 euro per Mb (downloadsnelheid, Mb/s) voor een internetabonnement, op Saba is dat \$ 20. We zijn benieuwd hoe het ministerie van EZK toewerkt naar lagere kosten voor internet.

De ministeries van SZW, VWS, OCW en BZK en de drie eilanden werken samen in het programma BES(t)4 kids. Met dit programma wordt er zowel inhoudelijk als financieel veel geïnvesteerd in kinderopvang en voor- en naschoolse voorzieningen. Het is onze voorkeur dat de kosten van kinderopvang en van voor- en naschoolse voorzieningen verder verlaagd worden, idealiter tot nul. Een basisvoorziening kinderopvang, net als onderwijs, neemt een eventuele drempel naar arbeidsparticipatie weg, is een gerichte maatregel in het kader van armoedebestrijding en draagt bij aan de vorming van kinderen en het hebben van een soepele start op school. Erkende kinderopvang centra zouden rechtstreeks middelen kunnen ontvangen vanuit het verantwoordelijke ministerie.

Het ministerie van BZK komt met een aantal (financiële) maatregelen rond wonen, huren. Dit is een forse maandelijkse kostenpost en de invoering van maatregelen heeft zeker positief effect. Allereerst voor de sociale woningmarkt maar op termijn, na onderzoek en besluitvorming mogelijk ook breder (bijlage bij voortgangsrapportage, pagina 16). We kijken uit naar de positieve resultaten en we ondersteunen deze maatregelen zeer.

Werken aan economie en arbeidsmarkt

Economie

De eilanden hebben drie verschillende economieën en het stimuleren daarvan vergt dan ook maatwerk. Naast de inzet van algemeen beleid zoals in de voortgangsrapportage beschreven, liggen aanpakken per eiland voor de hand. De openbare lichamen stellen voor om in samenwerking met het ministerie van EZK korte aanpakken per eiland te maken met concrete maatregelen voor het stimuleren van de economie en het verlagen van de ondernemingskosten. Daarbij kan het gaan om het faciliteren van (nieuwe) ondernemers, het reduceren/wegnemen van ABB (importheffing) op bepaalde goederen, het reduceren/wegnemen van de broker-fee, het op orde brengen van een basisvoorziening als het bancaire systeem, het creëren van een douane unie tussen eilanden en het oplossen van het connectiviteitsvraagstuk tussen eilanden.

Over dit laatste onderwerp, connectiviteit, kort het volgende. De studie 'Connectiviteit Caribisch deel van het Koninkrijk; ontwikkelingen, publieke belangen en opties van borging voor connectiviteit' is in maart naar de Kamer gestuurd. De betrouwbaarheid en kwaliteit van de verbindingen, de frequentie en de prijs van het vervoer via de lucht en het water zijn belangrijk voor onze inwoners, voor onze economieën (o.a. toerisme) en voor het vervoer van zakenlui en andere professionals. We stellen voor om naast de grotere discussie rond PSO (public service obligation) in de luchtvaart, overzichtelijke pilots te starten waarin ministeries en openbare lichamen samen optrekken. Bijvoorbeeld zoals de voorstellen in de brief van 1 juli j.l. vanuit Saba en St. Eustatius over dit onderwerp. Hopelijk is daar steun voor bij de verantwoordelijke ministeries. Hierbij verdient ook de verbinding tussen Bonaire en Curacao aandacht.

Arbeidsmarkt

Er wordt terecht geconstateerd dat slechts een beperkt aantal werkzoekenden in aanmerking komt voor directe arbeidsbemiddeling. Analfabetisme, het ontbreken van een startkwalificatie, multi-probleem thuis situatie, het ontbreken van basis sociale en arbeidsvaardigheden maken dat er extra inspanningen zijn voor deze doelgroepen. De beschikbare subsidiestromen zijn echter vaak verkokerd opgezet met voorwaarden die niet passen bij hetgeen deze doelgroepen nodig hebben. We hopen dat er mogelijkheden ontstaan van flexibele middelen die breder inzetbaar zijn voor projecten en programma's waarbij verschillende zaken bij elkaar komen; het aanleren van (sociale) basisvaardigheden, dagbesteding, scholing, beschut werk, (deels) instromen in de reguliere arbeidsmarkt en dit in combinatie met een redelijke vergoeding die in verhouding staat met de hoge kosten van het levensonderhoud. We gaan hierover graag in gesprek met de verantwoordelijke ministeries. Dat geldt ook voor een voorziening in de geest van de WW, dit kan ook een gerichte armoede bestrijdingsmaatregel zijn. Op dit moment ontbreekt zo een voorziening voor diegenen die werkeloos zijn (geworden).